

a jsem připraven dát i něco navíc. Důležitým momentem bylo získání důvěry, což trvá nejdéle. Jak se získává důvěra? Sám nevím. Snažil jsem se s každým o problémech a návrzích hovořit. Poslouchal jsem názory druhých a snažil se je použít, pokud byly ku prospěchu věci, nebo špatné a zavádějící argumenty, které byly každému jasné a pochopitelné, že jsou špatné, rozumně vyvrátit. Zvolený výbor SVJ se scházel pravidelně a dosti často. Pravidelně také všem členům společenství předkládal novinky, informoval o průběhu a výsledcích jednotlivých postupných kroků. Byli jsme ke všem co nejvíce otevření.

Který moment považujete za nejnáročnější?

Pokud se ohlédnu zpět, tak snad každý. Je však pravda, že velmi náročné bylo prosadit zvýšení příspěvku do fondu oprav. Před započatím přípravy revitalizace jsme sdružovali do fondu oprav s velkými nesnáze ročně částku přibližně 100.000,- Kč. Od zahájení přípravy v roce 2005 do konce celé akce více jak 300.000,- Kč ročně.

Jak se vám to povedlo?

Vysvětlil jsem lidem, že dům je ve špatném technickém stavu. Že hrozí i havárie, které jeho stav ještě výrazně zhorší. Ceny energií stále porostou a energetické ztráty nekvalitními starými okny, obvodovým pláštěm a střechou se budou nadále zvyšovat, a tak stejně dojde k navýšení plateb, avšak ne pro dobro stavebního stavu domu, ale pro dobro dodavatelů energií. Prezentoval jsem výsledky a hodnoty úspor u domů, které již byly i částečně revitalizovány. Dá se říct, že jsem většinu obyvatel nadchl pro danou věc. Lidé pochopili, že tímto způsobem mohou v budoucnu výrazně uspořit, a tak se připravit na dobu, kdy cena

za energie začne být, jak se říká dosti neúnosná. Do aktivit souvisejících s revitalizací jsem zapojil nejen výbor, ale i téměř každého v domě, kdo chtěl alespoň trochu pomoci.

Tomu moc nerozumím, jak to myslíte s tím zapojením každého?

Vzniklo několik pracovních skupin a každá z nich měla za úkol podílet se na části revitalizačních aktivit. Jedna se například zabývala otázkami barevnosti obvodového pláště, druhá vnitřních prostor a další ostatními potřebnými záležitostmi. Důležitě bylo, že jsme se scházeli ve velmi krátkých časových úsecích a předkládali a hodnotili výsledky svého snažení. O dalších postupech a krocích jsme diskutovali společně, a tak jsme

- Nový osobní výtah
- Celková oprava a modernizace obvodového pláště, včetně zařezání a výměny oken a zvýšení užitných vlastností lodžii jejich zasklením
- Výměna všech vnitřních instalací
- Celková oprava vnitřních společných prostor s jejich přizpůsobením současným požadavkům především požárním a bezpečnostním
- Změna zdroje tepla pro ÚT a ohřev TUV vybudováním domovního centrálního zdroje a odpojení od CZT blokového
- Doplnění výrobního zařízení tepla solárními panely pro přehřev TUV, a tak využití obnovitelného zdroje

Neboli jinak řečeno, dům prošel tzv. totální rekonstrukcí, regenerací, revitalizací a nevím, jak ještě to lépe vyjádřit, s doplněním prvků pro pohodlné bydlení v bytovém domě podle současných měřítek.

To opravdu není málo. Pomohl vám nějak stát? Použili jste některou z dotací?

V míře v té době dostupné jsme využili státní podpory dotačního programu PANEL a v současné době jednáme se SFŽP o možnosti uplatnit některé části v rámci podpory dotačního programu Zelená úsporám.

Co byste vzkázal všem těm, kteří se o podobných aktivitách nyní rozhodují?

Nebojte se a určitě do toho běžte. Spolehejte především hodně na své schopnosti a nad vším se snažte přemýšlet obyčejným selským rozumem. Dívejte se okolo sebe, ptejte se těch, kteří procesem revitalizací již úspěšně prošli. Ke všem zúčastněným vlastníkům bytů a členské základně družstevníků buďte upřímní a otevření. Věřte tomu, co plánujete a chcete dělat.

nacházeli i společná řešení.

Co vše se vám povedlo zrealizovat?

- Nástavba se čtyřmi novými moderními byty, která přinesla vyřešení všech problémů s původní střechou

Budte pro věc nadšení, tím strhnete i ostatní a ti pak postupně i ty největší váhavce a nedůvěřivce. Nebojte se využívat externích služeb. Obklopte se ale skutečnými odborníky, jak jednotlivci, tak i odbornými firmami. Ty si však vždy velmi pečlivě vyberte s důrazem na opravdu dobrou nejen odbornou úroveň právní, ekonomickou, technickou, ale samozřejmě i na dobré morální vlastnosti. Uzavírejte s nimi smlouvy, které budou obsahově úplné a dobře pochopitelné i laikům, vzájemně vyvážené a které vás tudíž budou chránit, pokud dojde k jakýmkoliv problémům. Pokud se vybraný dodavatel takovéto obsahově výstižné smlouvě bude bránit, raději ho odmítněte. Jeho chování je možno považovat za podezřelé, neboť má z něčeho obavy a buď si nevěří nebo má s vámi jiný záměr!

Děkuji za rozhovor a přeji pěkné bydlení a další úspěšnou práci v čele vašeho SVJ.

Co říci na závěr?

Snad shrnutí základních postřehů a myšlenek, které vám mohou pomoci při vaší přípravě na domovní schůzi a její vedení:

1. Na každou schůzi či setkání je důležité se dobře připravit a obzvlášť v těch případech, kdy chci někoho přesvědčit o zahájení nějaké činnosti a o potřebě navýšení finančních prostředků obzvlášť. Nesvolávejte setkání, pokud nemáte dobře připravené podklady. Každá improvizace se může hodně škaredě vymstít.
2. Ten, který něco předkládá, musí být sám přesvědčen o správnosti navrhovaných aktivit.
3. V žádném případě není dobré zatajovat nějaké i drobné a pro někoho možná méně důležité informace. Je dobré se nebát nastínit i případná úskalí a nebezpečí.
4. Znat co nejlépe účastníky schůze a případné negativisty se snažit získat na svoji stranu. Není na škodu, setkat se s nimi ještě před vlastním setkáním, probrat s nimi osobně cíle, postupy a případná úskalí celého projektu. Dát i na jejich názor a v průběhu schůze

je vyzvat ke komentáři dříve, než sami začnou svým negativním postojem ovlivňovat své blízké okolí.

5. Pozvat ty, třeba i v domě nebydlící nebo zkušené odborníky, kteří mají s plánovanými aktivitami již své a především dobré zkušenosti, o nichž mohou ostatní pravdivě informovat, hlavně o přínosech předkládaného návrhu.
6. Cenová kalkulace v návaznosti na ušetřené prostředky je jeden z velmi důležitých prvků. Tento materiál je vhodné mít připraven v tištěné podobě pro každého účastníka. Proberte jednotlivé body tak, aby každý pochopil, o co se jedná, co zaplatí a co získá. Velmi vhodné je k představení informací využít domovní nástěnku s jejich vyvěšením v dostatečném předstihu před plánovaným setkáním. Zveřejněné informace objasní daleko více než pouhý krátký ústní výklad při setkání. Podpoří to i diskuzi nad dílčími částmi návrhu.
7. V případě, že dojde k vyhocení situace, není dobré zvyšovat hlas až křičet. Vše je nutné řešit v klidu. Pokud k tomu přesto dojde, raději schůzi přerušete, svolíte novou v náhradním termínu. Vyhocená situace vám názorně naznačila jistou argumentační nepřipravenost. V takovém případě je dobré si dát odklad pro zdokonalení přípravy nalezením dalších lepších a výstižnějších informací podpořených třeba i podrobněji a přehledněji zpracovanými podklady. Znovu toto dopracování všem představte, a pokud o to budou mít nespokojenci zájem, navštivte ty, kteří celý průběh zablokovali a osobně jim celý záměr vysvětlíte. Chytrí se dají přesvědčit, ty téměř nepřesvědčitelné musí přesvědčit většina při setkání. Je možné jít i cestou částečných ústupků, ale je nutné si uvědomit, že i velmi drobné ústupky nesmí odklonit nebo úplně změnit cestu k navrhovanému cíli. Příliš kompromisů může v některých případech znamenat i cestu do „pekla“.
8. Neprosazujte nikdy své návrhy přílišnou „silou“.

9. Velmi častým argumentem proti je neregulárnost výběru dodavatelů. Přivzte ty, kteří v tomto bodě oponují do výběrové komise. Zprůhledněte jednotlivé kroky výběru s plnou informovaností všech. Nechte i ostatním pocit rozhodování, ale za přesně předem stanovených pravidel.
10. Zkuste pro plánované činnosti získat většinu obyvatel domu. Každý může přece něco udělat, více či méně, třeba vybírat barevnosti nebo užité parametry budoucích výsledných úprav a vy se tak dostáváte do pozice organizátora.
11. Mezi obyvateli domu se určitě najdou i ti, kteří by zvládli odborné činnosti při organizaci revitalizace. Zkuste je zapojit, avšak s respektováním principu „za dobře odvedenou práci následuje odměna“. Půjde o činnosti časově a odborností náročné, proto si vytvořte a vzájemně odsouhlaste jasný a všem srozumitelný „ceník“ odměňování za tyto činnosti vykonávané ve prospěch celku. Respektujte v něm obvyklé výše odměn externích pracovníků na trhu práce. Nesnažte se obcházet daňové zákony, ve výsledku to nemá smysl.
12. Přes pečlivou přípravu se nebojte přiznat, že něčemu nerozumíte, že je potřeba něco zjistit, někde se informovat. Zkuste pověřit touto činností i někoho z členů výboru nebo samosprávy. Pokud v domě nejsou ochotní pomocníci, vyhledejte pomocníka externího. Vysvětlete však všem, z jakého důvodu ho musíte vyhledat a co pro dům udělá.

Přeji vám hodně úspěchů a nebojte se nám zaslat vaše zkušenosti s přípravou a vedením domovní schůze. Nejzajímavější příspěvky rádi otiskneme. Příspěvky posílejte na adresu redakce a do levého dolního rohu napište Rubrika správa domu.

*Za spolupráci na článku děkujeme
Ing. Pavlu Kaderkovi*

Autor článku i fotografií: BroD

Neotvírejte cizím lidem!

„Kůzlátka, otevřete vrátka!“
žadonil zákeřný vlk z pohádky. Malým dětem ji čteme, abychom je upozornili na možná nebezpečí číhající za dveřmi. Doufáme, že si z toho vezmou ponaučení a nebudou pouštět cizí osoby do bytu. Z policejních statistik a smutných příběhů o okradených důvěřivých babičkách ale vyplývá, že na stará kolena lidé na moudrost z pohádek jaksí pozapomínají.

Scénář u většiny případů je velmi podobný. Zloději si vytipují domácnost, v níž žije osamělá starší osoba. Pod nejrůznějšími záminkami se dostanou do bytu, kde ve chvíli nepozornosti dotyčnou osobu okradou o peníze nebo jiné cennější věci. Rozloučí se, odejdou a až poté důvěřivec zjistí, že si pustil do bytu zloděje. Policie a strážníci proto neustále varují: **NEVĚŘTE NIKOMU CIZÍMU A NEOTVÍREJTE KAŽDĚMU, KDO NA VÁS ZAZVONÍ.**

Podvodníci, kteří takto jednoduše přicházejí i k velkým peněžním obnosům, se dají rozdělit do několika skupin:

Falešní kontroloři

Přicházejí pod záminkou, že jdou provést odečet vody, elektřiny nebo plynu, případně vám namontovat či opravit vodoměr, elektroměr či plynoměr. Než je vpustíte, žádejte předložení průkazu a údaje na něm uvedené si ověřte u příslušné společnosti. Nevolejte na čísla uvedená na předložené průkazce – zfalšovat takový doklad při dostupnosti dnešní techniky není nic složitějšího. O odečtech byste navíc měli být informováni předem na domovní vývěsce, případně zanecháním formuláře ve schránce. Některé společnosti nabízejí možnost hlásit stavy písemně, telefonicky či elektronicky. Chcete-li se tedy vyhnout přímému kontaktu s pracovníkem (nebo možným podvodníkem), napište skutečný stav na dveře nebo ho příslušné společnosti nahlaste sami. Za staré lidi, kteří mívají při komunikaci s úřady problémy,

toto mohou učinit jejich rodinní příslušníci nebo třeba sousedé.

Zástupci telefonních a telekomunikačních společností

Budou vám nabízet levnější telefonní hovory, satelitní připojení, změření televizního signálu, výhodné připojení na internet a podobně. Mnoho lidí se s podobnými návrhy setkala hlavně v době přechodu z analogového na digitální vysílání. I praví zástupci těchto společností se snažili získat co nejvíce zákazníků, a tak slibovali hory doly. Ale jak rozeznat ty pravé od falešných? Opět by vám měli předložit průkaz, který byste si měli pečlivě prověřit než byste je vpustili domů.

Podomní obchodníci, poslové dobrých zpráv, zástupci charity

Obchodníci vám budou vnučovat to nejúžasnější zboží na světě za úžasné ceny a že jste to vy, tak vám dají i velkou slevu nebo přihodí další výrobek jako bonus. Poslové dobrých zpráv vám zase přijdou radostně oznámit, že jste vyhráli velkou sumu nebo atraktivní zahraniční zájezd, pokud jim složíte okamžitě nějakou zálohu. Zástupci charity na vás budou loudit finanční dary, ale pokud to budou ti praví, měli by mít zapečetěnou pokladničku a předložit průkaz, podle kterého si budete moci jejich totožnost i serióznost sbírky ověřit. V žádném případě nemáte povinnost kohokoli z nich pouštět za dveře svého bytu. Když už s nimi chcete jednat, učiňte tak před domem nebo alespoň na chodbě nejlépe v přítomnosti dalších nájemníků nebo sousedů. I když necháte stát podvodníka u

otevřených dveří, může vám odcizit věci, které necháváte v předsíni – klíče, peněženku, telefon.

Lidé „v nouzi“

si většinou potřebují naléhavě zavolat, použít vaši toaletu, dostat láhev vody do chladiče u auta, rozměnit peníze nebo vám chtějí nechat balíček pro někoho ze sousedů. Kdo se slituje, může naletět. Bohužel tím podvodníci snižují šanci těm, kdo opravdu potřebují pomoc, ale zavolat si mohou lidé z pošty nebo telefonní budky, toaletu použít ve většině úřadů, restaurací nebo nádraží, vodu do chladiče lze získat na benzínové pumpě a peníze rozměnit v každém obchodě.

Odmítnout případného podvodníka bývá velmi těžké. Pro důvěřivé staré lidi, kteří si rádi povídají, to je téměř naldilský úkon. Podvodníci jsou většinou dobře oblečení, působí seriózním dojmem, jsou výřeční, přesvědčiví, dokáží si o vás zjistit spoustu informací, kterými se vás snaží získat. Někdy si přiberou i pomocníka, který vás okrade, zatímco vy jste s jeho kumpánem v jiné části bytu. Kromě falešného průkazu předloží i falešné vizitky. Někteří mohou přijet i ve „služebním“ autě, případně být oblečeni do triček a kombinéz, které jsou velmi podobné těm pravým.

Jak tedy lze předcházet podobným krádežím a znepříjemnit podvodníkům jejich nekalou činnost?

1. Uvádějte na jmenovce jméno v množném čísle i pokud žijete sami (například Novákoví,

2. Mějte na dveřích kukátko, pokud možno panoramatické, které vám umožňuje vidět celý prostor za dveřmi.
3. Pokud se chystáte otevřít dveře, zajistěte je bezpečnostním řetíz- kem, který umožňuje například předání průkazu nebo dokumen- tů, aniž byste dotyčného vpustili do bytu.
4. V době, kdy si ověřujete totožnost příchozího ho nechte čekat venku za zamčenými dveřmi.
5. Používáte-li k otevření domov- ních dveří bytový telefon, vždy se podívejte, koho použijete dovnitř

- domu. Nemusí jít krást přímo k vám, ale může chtít vykrást váš sklep nebo jiné společné prosto- ry, případně byt jiných nájemníků.
6. Nemějte doma více peněz v hoto- vosti, před nikým neukazujte, kde máte peníze schované.
7. Při podezření nebo pokud se cítíte nejistě, volejte někoho ze sousedů nebo přímo policii, a to i v případě, že od vás odešel podvodník s nepořízenou. Velmi pomůže, pokud si zapíšete barvu a typ vozidla, případně SPZ a bu- dete-li moci v případě potřeby podezřelou osobu co nejlépe popsat.

8. Zamykejte vstupní dveře i dveře od vašeho bytu a nikdy nenechá- vejte klíč pod rohožku, ve schrán- ce nebo v jiných oblíbených skrýších.
9. Snažte se udržovat dobré souse- ské vztahy a všimněte si, co se děje ve vašem domě.
10. NEVĚŘTE NIKOMU CIZÍMU A NE- OTVÍREJTE KAŽDÉMU, KDO NA VÁS ZAZVONÍ.

Autor: Marie Zpěváková
Ilustrační foto: Edbockstock

Chrápání

Chrápání je fenomén, o kterém vtipkujete do té doby, než se stane problémem ve vašem bezprostřed- ním okolí. Je-li to jen následek krátkodobé rýmy, dá se to vydržet. Ale stane-li se chrápání každodenní (nebo spíše každonoční) kulisou ve vaší ložnici, měli byste ho řešit dříve, než požádáte o rozvod nebo svého miláčka uškrtníte či jinak sprovedíte ze světa.

Chrápání je způsobeno překážkou proudění vzduchu horními dýcha- cími cestami dýchacími a vibrací uvolněného nebo prodlouženého měkkého patra. Nejčastěji se obje- vuje v poloze na zádech. Častěji také chrápou lidé s nadváhou (tuk kolem hrtanu zužuje dýchací cesty a vede k dýchání ústy), kuřáci (podráždě- ná nosní sliznice) a lidé, kteří před spaním pijí alkohol (uvolňuje napětí svalů). Vypadá to, že řešení je tedy nasnadě – nekuřte, nepijte alkohol a zhubněte. Pokud však toto dodržíte a chrápete i nadále (nebo jste štíhlé postavy, abstinent a nekuřák), může být příčina chrápání i jiná. Často to bývá porucha spánku – tzv. spánko- vá apnoe – kdy se na dobu několika vteřin uvolní svaly ve vašem krku a dojde ke krátkodobé zástavě dechu. To se může opakovat mnohokrát za noc a pauzy jsou stále delší a častěj- ší. Spáček se nedostatkem kyslíku budí,

po nádechu opět usíná, ale spánek je nekvalitní a tělo si při něm neodpoči- ne, takže se ráno probouzíte nevy- spalí, unavení a podráždění.

Řešení se nabízí několik – od bab- ských rad, přes speciální pomůcky a volně dostupné medikamenty, až po konzultaci s lékařem a případnou operaci. Jednou z nejjednodušších metod je změna polohy při spánku. Osvědčeným trikem je vsít do zadní části pyžama malý míček, který vám znepříjemní spaní na zádech a vy tak raději ležíte na boku.

Podobně funguje i speciální polštář proti chrápání. Jeho tvar jemně pod- kládá krk a vyvýšení uprostřed vám dopomůže k pootočení hlavy, čímž může omezit nebo úplně odstranit chrápání. Je vyroben z líné pěny, kte- rá se tvaruje přesně podle zakřivení vašeho těla.

Na mechanickém principu fungují i nosní pásky, které jemným tlakem rozevírají nosní cesty, takže pokud chrápání způsobuje neprůchodnost nosu, mohou pásky pomoci, podob- ně jako kapky či spreje, které uvolní ucpaný nos.

Příčinou ale mohou být také zvětše- né mandle nebo nedostatky v ob- lasti měkkého patra. Pak je většinou třeba vyhledat pomoc odborného lékaře. Ten na základě vyšetření určí opravdovou příčinu vašich problémů

a pomůže s výběrem nevhodnější- ho řešení. Tím může být odstranění mandlí nebo korekce měkkého patra. Jedná se o drobný zákrok, ke které- mu se stále častěji využívá laser nebo radiofrekvenční termoterapie. Oba zákroky s sebou sice nesou po něko- lik dnů mírnou bolestivost, ale co je to proti rokům probdělých nocí.

Dlouhodobějším řešením je u obéz- ních lidí postupné snižování nadvá- hy, případně zpevnění tkání měk- kého patra díky zpěvu nebo hře na didgeridoo (tradiční nástroj austral- ských domorodců). Mnoho párů řeší problém také oddělenými ložnicemi nebo jednoduše použitím špuntů do uší.

Komplikace nastávají tehdy, pokud si chrápající partner nechce připustit, že je jeho hlasitý spánek opravdu ne- snesitelný. Pak mu jeho „noční kon- cert“ natočte a pusťte například jako zvukovou kulisu u rodinné večeře, oblíbeného televizního pořadu nebo před usnutím. Odborníci změřili, že hodnota chrápání může dosahovat až 90 decibelů, což odpovídá hluku způsobenému vlakem projíždějícím přímo pod okny. Pokud ani to ne- pomůže, pošlete svého chrápajícího partnera nebo partnerku do vesmí- ru. Kosmonauti ve stavu beztíže prý nechrápou...

Autor: Marie Zpěváková
Zdroj odborných informací:
<http://www.chrapani.cz/>

Orlosup ze Zoo Ostrava

plachtí už od jara mezi alpskými velikány

Svým ptačím rodičům se roztomilé dravčí mládě narodilo v ostravské zoologické zahradě. Moravskoslezská zoo se tak začátkem roku 2009 mohla těšit z mimořádného chovatelského úspěchu. Poprvé ve své historii odchovali v zooparku nad Slezskou Ostravou mládě orlosupa bradatého. V květnu, kdy mladý dravec dosáhl věku vhodného pro vypuštění do volné přírody, putoval orlosupí teenager automobilem do více než 1 500 kilometrů vzdáleného Národního parku Mercantour. Na francouzské straně evropských velehor jeho silueta zmizela mezi alpskými velikány.

Ostravská zoo chová rodičovský pár v rámci projektu „Návrat orlosupa bradatého do Alp“ od roku 2000.

Cílem chovatelské mise je nejen obnova populace orlosupů bradatých v Alpách, ale také naplnění jednoho z hlavních cílů moderních zoologických zahrad, totiž konkrétní nápravy škod způsobených přírodě lidskou činností.

Jeden z největších supů se pyšní opeřeným krkem, zbarveným bříškem a kalhotkami

Orlosup bradatý euroasijský (*Gypaetus barbatus aureus*) má svůj domov v severní, východní a jižní Africe, ve střední Asii a na několika místech Evropy. Žije ve skalnatých a horských oblastech až do výšky 4000 metrů nad mořem. V zimních měsících sestupuje níže, do výšky 500 až 800 metrů nad úrovní moře.

Jeden z největších supů dosahuje délky 115 cm, s rozpětím křídel 280 cm. Váží 5 až 7 kilogramů. Bílou hlavu s charakteristickou černou maskou a bradavkou u kořene zobáku nese opeřený krk. Silně vyvinutému opeření na nohou se říká „kalhotky“. Hrudník a bříško upoutají žlutým, oranžovým či rezavým zbarvením. To vzniká třením o vápenaté skály s obsahem oxidu železného se stopami křemene.

Při svatebním letu se orlosup bradatý stává akrobatem

Gypaetus vytváří, na rozdíl od více než třetiny moderní lidské populace, věrné páry na celý život. K plachtění využívá stoupavých vzdušných proudů a při svatebním letu se promění v akrobata. Lásku vyznává své vyvolené plachtěním na zádech. A pak přichází rituál stavění hnízda. Svým potomkům ustele v prosinci či v lednu v malých jeskyních na skalnatých útesech nebo v hlubokých roklích s příkrými svahy. Samička snese jedno nebo dvě vejce a se svým partnerem se na nich střídá. Po 55 až 58 dnech inkubace se narodí první mládě. Jeho sourozenec většinou hyne. Věrný a starostlivý dravec se při obstarávání obživy stává nelítostným predátorem. Nalétává na zvířata na skalách a snaží se je shodit dolů. Vynáší do výšky želvy a pouští je, aby se jim po nárazu roztránil krunýř. Tak se dostane k masu. Hlavním zdrojem potravy jsou ale mršiny a kosti. Také kosti vynáší do výšky. Po dopadu se rozbijí a dravec se dostává k morku.

Program EEP vrací orlosupa do alpské přírody

Chov orlosupa bradatého je zařazen do programu EEP (Europäisches Erhaltungs Program, anglicky

European Endangered Species Programmes), který se zabývá péčí o ohrožené druhy světové fauny, zařazené do Evropských záchranných chovů. Gypaetus se zásluhou programu úspěšně vrací do alpské přírody.

K reintrodukcí se narodil rovněž potomek ostravských rodičů. Gypaetus barbatus aureus byl v Alpách vyhuben na počátku minulého století, poslední zástřel je datován z roku 1913. Do repatriačního projektu návratu orlosupů, který odstartoval v roce 1978, se zapojilo 35 evropských zoologických zahrad včetně ostravské, správa národních parků v Alpách, Zoologická společnost ve Frankfurtu a WWF (Světový fond na ochranu přírody). První orlosup volně vzlétl nad svahy alpských velikánů v roce 1986 na území Rakouska. K premiérovému úspěšnému odchovu došlo až jedenáct let po vypuštění prvních mláďat, v roce 1997. Nakonec se povedlo v lidské péči, tj. výhradně přírodním způsobem pod rodiči, odchované orlosupy do ekosystému Alp navrátit. Dnes je volně žijící populace v Alpách tvořena 120 až 130 dravci. Na území obou alpských států Švýcarska a Rakouska i ve Francii a Itálii, kam velehor zasahují, dnes orlosup bradatý pravidelně hnízdí. Doposud bylo v celém teritoriu Alp úspěšně vyvedeno téměř čtyřicet mláďat orlosupů.

Orlosupí alpská mise ve vhodných lokalitách největšího horského komplexu Evropy nadále pokračuje. Ostravský odchovanec je ale posledním orlosupem vypuštěným v lokalitě Národního parku Mercantour. Na skalní římsě, asi ve výšce 1800 m n.m., byl ostravský orlosup umístěn ve společnosti stejně starého mláděte odchovaného v Horním Savojsku. Patronátu nad celou akcí se zhostila Nadace prince Alberta II. z Monaka, který start reintrodukce mladých orlosupů z Ostravy a Savojska poctil svou přítomností. Závěrečný strmý úsek k vypouštěcímu hnízdu vyšplhal s orlosupem umístěným v transportní bedně na zádech ředitel ostravské zoo Petr Colas.

Zajímavé informace o vypuštění orlosupa bradatého do volné přírody v Alpách nám poskytl Stanislav Derlich z oddělení pro kontakt s veřejností Zoo Ostrava.

Řekněte nám pár vět o transportu orlosupa z Ostravy do Národního parku Mercantour. Jak cesta probíhá a jak ji vnímá dravec?

Cesta trvala asi 26 hodin a proběhla bez komplikací. Mládě je, na rozdíl od dospělých ptáků, zvyklé sedět na místě. Pokud cítí nebezpečí, přikrčí se a vydrží tak hodiny. Mladý dravec zvládl převoz velice dobře, na místě si dokonce vzal z ruky naporcovaného potkana a z PET lahve vodu.

Vzlétne pták nad alpské velikány neohroženě a odvážně, nebo při prvním kontaktu s volnou přírodou váhá?

Mládě si samozřejmě na prostředí zvyká a jeho první pokusy o vzletnutí se rozhodně nedají nazvat jako neohrožené a odvážné. Mláďata jsou navíc i po vzletnutí ještě nějakou dobu v blízkosti hnízdiště přikrmována.

Monitoruje se pohyb dravců po vypuštění? Má EEP přehled o osudech repatriovaných jedinců?

Ano, ptáci jsou pod neustálým

dohledem odborníků, kteří je nejen dokrmují, ale zaznamenávají také jejich přesnou polohu včetně všech pokusů o létání. Ptáci jsou nezaměnitelně označeni jednak kroužky na nohou, jednak zabarvením jejich letek tak, aby byli snadno rozpoznatelní i z velké vzdálenosti.

Podílela se, podílí či bude podílet Zoo Ostrava v rámci programu EEP na repatriaci dalších ohrožených druhů zvířat?

Ano, ale nejedná se pouze o projekty pro druhy v rámci EEP. Ve volné přírodě létá několik desítek u nás odchovaných sýčků obecných a sov pálených, s naším přispěním rovněž orli skalní. Na Slovensku našli nový domov dva rysy ostrovidi a dvě kočky divoké. Plánujeme zapojení do vypouštění supů hnědých, ibisů skalních či hrdliček sokoránských, v budoucnu i některých druhů ryb.

Autor: Petr Sobol

Foto: Pavel Vlček

(Fotografie poskytla Zoo Ostrava)

Krása ženy

Musaion Haviřov, výstavní síň Muzea Těšínska, předvádí na dobových fotografiích krásu, kterou žena staví na odívání svým upraveným zevnějškem, slušivým oděvem a vybraným vkusem. Výstava Krása ženy potrvá v Musaionu až do příštího roku, do 3. ledna 2010.

Dějiny odívání a módy nejsou pouze o vývoji a změnách oděvu. Sledují proměny účesu, líčení, módních doplňků. Právě módní doplňky jako nepostradatelná součást oděvu udávaly módní scéně takt, vnašely do ní styllost a symboliku.

Výstava předvádí množství předmětů z několika muzejních sbírek, které se v minulosti používaly a souvisejí s odíváním, krášením, hygienou a líčením žen.

Expozice v Musaionu se zaměřila na zajímavé momenty a zvláštnosti v dějinách ženské módy. A tak se návštěvník nejen obdivuje krásu ženy, také se nechá rád poučit. Zjistí například, kdy se začal v Evropě používat vějíř jako nezbytný doplněk ženského oděvu, co je to korzelet, čemu se říká „pompadúrka“, ve kterém historickém období se nosila turnýrka. Krása ženy vystavuje předměty ze Slezského zemského muzea v Opavě, Muzea Beskyd Frýdek-Místek, Muzea regionu Valašsko ve Vsetíně, Muzea Novojičínska, Vlastivědného muzea v Šumperku a Ostravského muzea. Tematicky ji doplňují práce studentů Střední umělecko průmyslové školy Frýdek-Místek, které se rovněž nechaly inspirovat historickým oděvem.

**Autor: Petr Sobol
Foto: Archiv Muzea Těšínska**

Výpravy za pohádkami, strašidly a do podzemí

Čas letních dovolených přešel přes babí léto k podzimním plískanicím, rtuť teploměru padá k nule. Přesto máme občas chuť se odreagovat, zajet na výlet, zpestřit víkend sobě i našim dětem. Pokud nám počasí není právě nakloněno a nepustí nás do přírody, můžeme se vypravit do pohádky, bát se u strašidel nebo v podzemních chodbách.

Perníková chaloupka

Mezi Pardubicemi a Hradcem Králové, pod středověkým hradem Kunětická hora, se rozprostírá Perníkové hejtmanství. Úřad jeho vlády sídlí v Perníkové chaloupce v obci Ráby, v bývalé oboře Lovčického záměčku z roku 1882.

V areálu u Perníkové chaloupky čeká na děti řada atrakcí. Motorem

poháněný kolotoč stylizovaný do podoby baby Jagy z pohádky Mrazík, sáně pro Mrazíka, ohniště pro dvanáct měsíčků, úl pro včelku Máju, vyhlídka na Smolíčkova jelena. Přímo v chaloupce objevíme 13. komnatu, informační centrum Děda Vševeda a největší zdejší atrakci, Muzeum perníku. V muzeu se nevybírám vstupné, ale perníkovně, v jehož ceně je jeden kus lahodného perníku, který potěší naše

chuťové buňky. Zkrátka nepřijdou ani další smysly. Čich uspokojíme, když si k medové pochoutce přivoníme, hmat zase sáhnutím na formičku vyřezanou do dřeva. Zrak se pokochá pohledem na více než tisíc perníčků, sluchové buňky zaktivizujeme při výkladu o osudech Lovčického záměčku, historii perníkářského řemesla a pardubického perníku, nemůže chybět vyprávění o pohádce O perníkové chaloupce.

V Perníkové chaloupce si dávají každý rok dostaveníčko Jeníčkové a Mařenky. Nejdůležitější částí je vždy pokus o překonání rekordu v disciplíně „Setkání Jeníčků a Mařenek u Perníkové chaloupky“. Letošní páté střetnutí překonalo dva roky starý rekord, do Perníkové matriky se zapsalo 155 Janů a 122 Marií, celkem 277 osob. Každý ročník má patrona nesoucího jméno Jan, po Janech

Vyčítalovi, Čenském a Rosákovi přijel pod Kunětickou horu tentokrát Jan Přeučil.

Perníková chaloupka je otevřena deset měsíců v roce, k zimnímu spánku se ukládá od 1. ledna do konce února. Provozní doba je od 9 do 17 hodin, za perníkovně zaplatí každá osoba 50 korun.

Kontakty najdete na www.pernikova-chaloupka.cz.

Muzeum strašidel Plzeň

Podzemní Plzně bylo už v dávných dobách plné démonů a prapodivných bytostí. Strašidla tam žijí dodnes, v Muzeu strašidel na náměstí Republiky ve sklepení hotelu Central, protkaném pověstmi, pohádkami a záhadami. Dříve tady stával dnes již zbořený hostinský dům.

Muzeum je složeno ze dvou sklepních prostor. V prvním patře potkáme čarodějnice, bezhlavého rytíře nebo skřítku Duchmause. Jediný podzemní hrad na světě je právě tady, jmenuje se Cukrštejn a chrání vchod do cukrových dolů. Legenda říká, že v místech, kde později vyrostla Plzeň, kdysi vyhynulo velké stádo dinosaurů, kteří měli cukrovku.

V druhém podzemním prostoru se už budeme bát více, prohlídku totiž doprovázejí podivuhodné zvuky. Vodník Barchán obsadil místo u studny, která je bránou do tajných podzemních laboratoří alchymistů z dob Rudolfa II. Vedle čertů uvidíme také Bílou a Černou paní, bájného knížete Radouše s věrnou chrticí, Saracenského čerta.

Muzeum strašidel s celoročním

provozem je otevřeno denně od 10 do 18 hodin, dospělí zaplatí 80 korun, děti a důchodci 50, ZTP vstupné je ve výši 40 Kč. Rodinné vstupné (2 děti + 2 dospělí) pořídíte za 220 Kč.

Muzeum má v nabídce také vzdělávací programy, divadelní představení, předání vysvědčení v muzeu, pasování na předškoláky v MŠ či narozeninovou party.

Radniční sklípek s podzemím

V Litoměřicích si příjemně zpestří den děti i jejich rodiče.

Radniční sklípek byl otevřen v roce 1993 v historickém sklepení jednoho z domů na Mírovém náměstí. Nabízí posezení až tři patra pod zemí v gotickém sklepení, zaměřuje se na staročeskou kuchyni, nemůže chybět ani bohatý sortiment místních a moravských vín.

Sklepy pod náměstím, budované z hospodářských důvodů už od středověku, jsou propojeny četnými chodbami. Ty vedly také ke klášterům a kostelům ve městě a okolí, proto ve středověku měřilo podzemí několik desítek kilometrů a patří k nejrozsáhlejším u nás. Prohlídková trasa, zpřístupněná od Radničního sklípku, měří 366 metrů a je lapidáriem Oblastního vlastivědného muzea. Od konce června do začátku září se

katakombami provádí každý den, mimo sezonu je prohlídka možná jen po dohodě a pro skupiny (kontakt: info@radnicni-sklipek.cz).

Pohádková chalupa

Kdo chce potkat vílu Šumavu nebo skřítku Šišouna, musí za nimi přijet

do Pohádkové chalupy v Mlázovech u Kolince. Ve venkovním areálu je například stezka skřítků, šatlava či miniatura hradu Troškov. V ateliéru U Šišouna si děti vymodelují nebo nakreslí oblíbenou pohádkovou postavičku. Dětské kolektivy si mohou navíc objednat maňáskové divadlo.

Pohádková chalupa je přístupná od října do prosince v soboty, neděle a ve svátky od 10 do 16 hodin, po zimním spánku se znovu otevře až v dubnu, také o víkendech a svátcích, ale až do 17 hodin. V hlavní sezoně je v provozu denně kromě pondělí, o hlavních prázdninách dokonce denně. Vstupné je pro děti 40 a pro dospělé 50 Kč. Kontakt pro skupinové objednávky: info@pohadkovasuma-va.cz.

Muzeum strašidel Pehřimov

Pelhřimovská strašidla našla svůj domov ve středověkém sklepení purkrabského domu na Masarykově náměstí. V turistické sezoně je muzeum otevřeno celý týden, mimo sezonu je v pondělí zavřeno. Více informací najdete na www.pelhrimovsko.cz/strasidla.

Pohádkový sklep strašidel v Ostravě

Strašidelné sklepení Pohádkového sklepa strašidel na Výstavišti Černá louka v Ostravě je tvořeno pěti komnatami. Ozvučená trasa bez negativního hororového působení vede pavoučí místností, peklem, pirátským ostrovem, síní skřítků a strašidel a pohádkovou říší.

Pohádkový sklep otevírá v průběhu celého roku denně kromě pondělí.

Další informace:

www.cerna-louka.cz/sklep-strasidel.

Autor: Petr Sobol

Informace a fotografie nám poskytli: Muzeum perníku (Luděk Šorm), Muzeum strašidel Plzeň a Radniční sklípek Litoměřice. Zdroj ostatních informací: internet

Vivaldianno

aneb Vivaldi upravený Jaroslavem Svěčeným a Michalem Dvořákem

Odkaz klasika Antonia Vivaldiho, barokního benátského skladatele, svedl dohromady hudební cesty Jaroslava Svěčeného a Michala Dvořáka. Houslista a rocker se sešli u Čtvera ročních období, neznámějšího díla Vivaldiho. Stvořili vlastní úpravu a v loňském roce ji vydali na CD nazvaném Vivaldianno. V říjnu vyrazili na velké podzimní turné nazvané „Vivaldianno Tour 2009“.

Vivaldianno, nadčasový hudební projekt, naplánovali Svěčený s Dvořákem pro osm českých a moravských měst. Postupně navštívili Pardubice, Ostravu, Brno, Písek, Plzeň, ve druhé polovině října na ně čekají příznivci v Praze (20.10. Divadlo Hybernia), Českých Budějovicích (22.10., divadelní sál DK Metropol) a Liberci (26.10., Divadlo F.X.Šaldy).

Jaroslav Svěčený, Michal Dvořák

Jaroslav Svěčený je jedním z nejlepších současných českých houslistů a popularizátorem houslové hry. Natočil 40 CD s díly českých i světových autorů, absolvoval koncertní turné a festivalová vystoupení po

celé Evropě, v USA, Kanadě, Japonsku, Brazílii, na Kubě, v Izraeli, Egyptě, Libanonu, Jordánsku, Saudské Arábii, Indii...

Michal Dvořák byl v roce 1987 zakládajícím členem skupiny Lucie. Vedle hry na klávesové nástroje je hudebním skladatelem, textařem, autorem filmové a scénické hudby. Se skupinou Lucie získal třikrát Českého slavíka. Je autorem hudby k filmům Báječná léta pod psa, Amerika nebo Zapomenuté světlo. Spolupracoval na deskách kapel Wanastowi Vjegy, Kollerband, Chinaski, Another Way, na CD Lucie Bílé, Lenky Nové. Je podepsán pod krátkými a dokumentárními filmy, knižními projekty, reklamami, znělkou Filmového

festivalu Karlovy Vary 1998, znělkou Anděla 2001.

Radím Hladík, australská písťala a bolivijský indián z Chochabamy

Houslista Svěčený a rocker Dvořák přijíždějí za posluchači se svým osobitým pojetím Vivaldiho, doprovázejí je další výteční muzikanti.

Smyčcové dívčí kvarteto, kytarová legenda Radim Hladík, kytarista a aranžér Jiří Janouch, světově proslulý hráč na trubkovitou australskou písťalu didgeridoo Ondřej Smeykal, vynikající interpret na indický nástroj sitar Ladislav Brom. Bolivijský indián Jaime Garvizu z Chochabamy rozezná etnické nástroje charangu (malá desetistrunná kytara), sampónu (velká bambusová Panova flétna), a kenu (domorodý dechový instrument). Spojení hudební produkce s obrazovou projekcí navodí příjemný audiovizuální prožitek.

Zlatá a platinová deska

Vyvrcholením „Vivaldianno Tour 2009“ se stane 20. října koncert v pražské Hybernii, kde Jaroslav Svěčený a Michal Dvořák převezmou zlatou a platinovou desku za počet prodaných nosičů Vivaldianno. Během slavnostního večera, na jehož scénáři spolupracoval režisér David Sís, se počet vystupujících hudebníků zmnohonásobí a pro návštěvníky koncertu jsou připravena další nejen hudební překvapení.

Autor: Petr Sobol
Foto: Vít Čermák, Archiv TURNER, PUBLIC RELATION, COMMUNICATION

Projekt Vivaldianno vyzval oba umělce k experimentování se zvuky klasických, etnických i elektronických nástrojů a potvrdil nadčasovost Vivaldiho génia.

„Jde nám o to, aby naše zpracování Vivaldiho stále dýchalo hudbou, emoce a pozitivní energií,“ říká o projektu houslista Svěčený. „Chtěli jsme to udělat jinak a hlavně dokázat, že to jde,“ dodává rocker Dvořák. Pokud už nestihnete navštívit projekt Vivaldianno v Liberci, Českých Budějovicích či Praze, možná se poohlédnete po zlatém nebo platinovém CD.

deník

Každý den v 72 mutacích
po celé ČR, všechno podstatné
z vašeho města, vaší země
i z celého světa

V pátek navíc
s TV magazínem
ZDARMA a v sobotu
s novým magazínem
Moje rodina
ZDARMA

www.denik.cz